

Na vrcholu Cesty

Během Cesty objevíte několik prozřetelných žen. Jsou oddány poutníkům a dávají do jejich služeb všechny schopnosti, kterými je příroda vybavila. V asturském městě Villaviciosa jsem strávil noc v pěkném hotelu, vybaveném s hřejivou prostotou rodinného domu. Majitelka mohla podnik vyhradit movité turistické klientele. Avšak má poutníky ráda. Nevím, v důsledku jakého slibu se rozhodla zasvětit se jejich blahobytu. Již několik kilometrů před městem jim lístečky na stromech podél cesty zvěstují, že budou v jejím penzionu vítáni. Ví, že jejich prostředky jsou skromné, a musí si být mlhavě vědoma i jejich škodlivosti: ceny uzpůsobila jejich peněženec. Ani jí však nenapadne poskytnout jim méně pohodlí, než kdyby platili plný tarif. Když padne večer, působivé pokoje se stěnami potaženými perkálem se zaplní veškerými bédami Cesty. Svůj stan jsem si tak vysušil mezi krajinkou z 19. století a úchvatným intarzovaným sekretářem. Ponožky jsem si vyrovnal v hlavách vyřezávané dřevěné postele a kuchyňskou baterii jsem si rozložil po stolku na jedné noze. Jsem si jist, že mí spolubratři prováděli v sousedních pokojích totéž. Při snídani činilo paní domácí očividně velké potěšení, že si může vypít kávu mezi jacquety. Zatímco připravovala dcerku do školy, rozprávěla s chodci, dotazovala se, jak se jim spalo a zda jsou odpočatí, a pobízela je hovořit o Compostele, kde sama nikdy nebyla. S lítostí, avšak ve shodě s nepotlačitelnými instinkty pobrali veškeré pečivo rozložené po stole,

aby si pořídili do batohu zásoby. Jsem si jist, že se v Santiagu za tuto ženu mnozí pomodlili anebo jí alespoň věnovali vzpomínku.

Jinou a podstatně odlišného druhu jsem poznal ve vesničce Campiello několik kilometrů za Tineem. Průvodce zmiňoval jednou větou, že ve vesnici existuje bistro s názvem Casa Herminia. Nic víc neuváděl. Po příchodu jsem s překvapením zjistil, že jde o zastávku speciálně přizpůsobenou potřebám poutníků. Toto její poslání nebylo patrné na první pohled. Na průčelí domu se sice nacházely svatojakubské hřebenatky, ale tento symbol se často obrací spíše k turistům než ke skutečným poutníkům. Po vstupu do podniku jsem tu našel obvyklou směsici venkovských konzumů. Napravo stál bar, za kterým zamračený číšník vysoušel sklenice. Hlavní nabídku představoval chladicí pult, nabízející rozmanité kategorie mas a sýrů, u nichž člověk tušil, že nesou exotická jména, neznámá o dvacet kilometrů dál. Konečně pak na stěnách se až po strop táhl pelmel nejrůznějšího zboží, mezi nímž vynikaly křiklavě zbarvené krabice s pracími prášky, prachem pokryté hračky z umělé hmoty a láhve limonád s pochybně vyhlížejícím obsahem.

Blížilo se poledne a venku bylo horko. Když jsem do podniku vešel, panující ticho, nepřátelský pohled číšníka a fakt, že ve vsi nebylo živáčka, ve mně zprvu vyvolaly obavy, zda jsem nepřekročil práh nějakého zlověstného rudého hostince, toho druhu podniku, jaké v bájích příchozího uvítají jen proto, aby mu tam podřízli krk a oloupili ho. Vystrašeně jsem se posadil za bar, a zatímco mi číšník šel najít coca-colu, nedůvěřivě jsem si prohlížel salámy zavěšené nad pokladnou. Nejsou z masa poutníků?

Tyto chmurné myšlenky rozptýlil příchod ženy. Nově příchozí - drobná a silná, oděná do černých šatů překrytých kuchyňskou zástěrou - se dostavila přímo od plotny: přes otevřené dveře bylo možno cítit lahodnou vůni, vyrážející zpod pokliček ohromných plechových kastrolů.

Říci o ní, že vyzařovala autoritu, by bylo eufemismem. Obsluhující číšník se při jejím příchodu rozplynul, pohlcen šedou zdí, jejíž barvu na sebe náhle vzal. Upřela na mě iberské oči, jaké by ji žádný frankistický gangster nikdy nepřiměl sklonit.

- Chcete oběd, vpálila mi.

Její věta, ač vyslovena španělsky, neobsahovala jediný otazník, vpředu ani na konci. Aniž by vyčkala na sebemenší reakci z mé strany, připojila:

- Ještě to není hotové. Posad'te se. Sem!

Náležitě proklepnut týdny chůze, poslušně jsem se usadil na místo, k němuž namířila napřážený ukazováček. Vrátila se do kuchyně a já čekal. Chvilí nato se objevil další poutník. Byl to urostlý muž s kosmeticky upraveným nosem a odbarvenými vlasy. Měl svalstvo dlouhodobých návštěvníků městských posiloven a dbal na to, aby je náležitě zdůraznil přílehavým černým tričkem a velmi těsnými legínami do poloviny stehů. Vypadal, jako by právě sestoupil z vozu na Gay Pride. Chodecké hůlky a ruksak, jakkoli na něm vyhlížely nepřipadně, dosvědčovaly, že se skutečně jedná o poutníka, což ostatně potvrzovala sama jeho přítomnost na daném místě.

Žena vyšla z kuchyně, přikázala mu, aby se posadil proti mně, a oznámila:

- Brzy to bude hotové.

Navázali jsme rozhovor, ale tlumeným hlasem, abychom nerušili. Po vyzkoušení různých jazyků

jsme zjistili, že jeden máme společný: byl to Holanďan a v Belgii se naučil francouzsky.

Stále ještě obtížen předsudky jsem měl za to, že musí jít o jeho první Cestu a že vzhledem k tomu, jak je čistý, nemohl vyrazit z příliš velké dálky.

Vyvedl mne z omylu: do Compostely se ubírá popáté a cestu zahájil v Bruselu. Víceméně už vyzkoušel všechny možné trasy. O pouti mluvil jako o vtipu, který se nevyvedl a především už moc dlouho trvá. Zapřísahal se před odchodem, že tato Cesta bude jeho poslední. Nicméně ze způsobu, jak to prohlašoval, se dalo vycítit, že si sám nevěří a že nejspíše při každém putování marně pronášel touž řeč.

Přerušila nás hostinská, držíc ve výšce dva talíře, z nichž se kouřilo a které před nás postavila. Výběr pokrmu nám byl ponechán na vůli právě tak málo jako místa za stolem. Stěžovat si nepřicházelo v potaz, a navíc jsme o ničem takovém neuvažovali. Všechno bylo vynikající.

Dorazila skupina dalších poutníků. Pozdravili nás a dlouze se na nás zahleděli. Nešokovalo je zdání, že s Batávцем podle všeho tvoříme pár, pouze je mátl fakt, že jsme jeden tak čistý a druhý tak špinavý.

Po skončení oběda žena prošla vprostřed vojsk, aby si nechala vzdát hold. Provolali jsme jí zaslouženou slávu. Zdržela se s námi, a dokonce nám neváhala otevřít své srdce.

Poutníkům, pravila, je plně oddána. Podnik, který zdédila, zasvětila tomuto cíli. Rychle jsme pochopili, že ji k tomu nevedly duchovní ohledy. Cesta pro ni představovala obchodní příležitost a ona zaměřila veškerou svou energii k jejímu využití. Spočítala si své přednosti: Campiello leží na trase Cesty a již nyní všechny průvodce zmiňují její podnik. Leč běda!

Nesla také handicap, který hodlala překonat: vesnice ležela *uprostřed* etapy. Poutníci vycházejí z Tinea, kde strávili noc, a míří do Polo de Allende, kde přespí. Byla tak okolnostmi omezena na podávání obědů. To sice nepochybně představovalo rentabilní činnost – mohli jsme se o tom přesvědčit, když přinesla účet –, ale nepostačující.

Energická hostinská hodlala své vsi zajistit status plnoprávné zastávky a přimět poutníky, aby u ní hledali nocleh. Za tímto účelem dala přestavět starou stodolu na ubytovnu. Po obědě nám své dílo předvedla. Pod nelítostným poledním sluncem jsme překonali těch několik set metrů, jež vedly k útulku. Byli jsme zmáčení potem. V čele kráčela paní hostinská, oděná celá v černém. Na čele se jí nezaperlila jediná kapka. Očividně představovala jeden z těch vysokoproduktivních lidských strojů, které uspoří i poslední kapičku vody, zpracují obživu do poslední kalorie a veškerou energii nakonec promění v poctivé peníze. Noclehárna byla zánovní a čistá. Žena se nám pochlubila kvalitou lůžek a udala cenu matrací. Postele se ovšem i zde – stejně jako ve všech soukromých noclehárnách – nacházely děsivě blízko u sebe. Ani naléhání hostinské, ani vysmýččenost místa mne nepřiměly změnit názor: v pochodu budu pokračovat. Bylo ostatně ještě brzy a já za dnešek zdaleka nebyl vyčerpán. Můj druh se netvářil o nic přesvědčeněji, ovšem jen do chvíle, než otevřel dveře a objevil zbrusu novou pračku a sušičku. Toto vybavení pro něj bylo očividně nepostradatelné. Jim vděčil za svou pozoruhodnou čistotu. Očividně pouť praktikoval na originální způsob, kdy nepřecházel od svatyně k památce, nýbrž od programu bavlna 40 °C k syntetickému cyklu se ždímáním na šest set otáček. Po pěti absolvovaných

poutích pro něj podle všeho Cesta ztratila veškerou přitažlivost vyjma těchto domácích zařízení, soudě podle blaženého výkřiku, který ze sebe v prádelně vyrazil. Bez prodlení do bubnu naložil dávku triček a ponožek a prohlásil, že zůstane na noc.

Ani když majitelka bistra viděla, jak z ubytovny vycházím, nezřekla se naděje, že mě přemluví k pobytu. Ukázala na první hřebenatku Cesty a vpálila mi argument, jemuž očividně přisuzovala vrcholnou podnikatelskou hodnotu.

- Při odchodu odsud, oznámila mi hlasem vzedmutým pýchou, existuje odbočka. V průvodci ji nenajdete, zatím ne. Ale je značená. Ano, pane, po celé trase tam jsou hřebenatky a žluté šipky.

Projevil jsem zájem. Odbočka, to znamená ještě méně lidí a v těchto horách ještě divočejší oblasti.

- Historicky vzato, navázala žena, která měla svůj výklad již nacvičený, je mnohem zajímavější než normální trasa. Objevíte tu čtyři útulky středověkých poutníků. A krajina vám vezme dech.

To nejlepší si očividně schovávala na konec.

- Ale je dlouhá. Neprotíná Polo de Allende. Nejbližší ubytovna se nachází po třiceti kilometrech. Jinak řečeno, při odchodu odsud jeden den cesty.

Logický závěr, který nechala do soubesedníkovy ducha proniknout táhlou odmlkou, tedy zněl, že *musím* přespat v její noclehárně. Leč běda! I já držel žolíka, a nonšalantně jsem ho vynesl.

- To nevádí, opáčil jsem, mám s sebou stan. Můžu se vyspat po cestě.

Žena pochopila, že partie je ztracená. Jelikož ale neměla v povaze přiznat porážku a nebojovat až do konce, pokusila se ze mě učinit když ne zákazníka, tedy alespoň nadháněče.

- Jděte tou odbočkou! vydechla hlasem plným patosu a chytila mě za zápěstí. Jděte tamtudy a pak jim napište. Řekněte všem těm lidem, co u vás vydávají průvodce, že nejkrásnější kus Cesty je tady. Ať napraví svou chybu a navrhnou Campiello jako konec etapy.

Zbaběle jsem jí slíbil, že se podrobím. Ve stavu odpoutání, ve kterém jsem se nacházel, jsem nejspíš poměrně upřímně věřil, že tak učiním. Psaním těchto řádků svým způsobem plním daný závazek. Důrazně totiž prohlašuji, že tato horská odbočka Cesty je vskutku nevídaně krásná a za žádnou cenu si ji nesmíte nechat ujít.

Paní hostinská nechť mi odpustí, když dodám, že zajímavost odbočky nijak nepramení z přislíbených slavných středověkých útulků. Ten první tvoří hromada kamení, zarostlá trním. Cedulka, u níž mám podezření, že ji zhotovila přímo naše ambiciózní podnikatelka, hrdě zvěstuje: první útulek. Ze druhého se dochoval kus zdi o výšce osmdesát centimetrů. Stejného rázu je i třetí. A pokud jde o čtvrtý, podle mé vzpomínky jej tvoří několik kamenných jezírek, mezi nimiž se pase stádo ovcí. Studený vysokohorský vzduch, únava z výstupu a doléhající žízeň se spojily a vyvolaly u mě halucinace. Jsem přesvědčen, že jsem na vlastní oči viděl, jak se ovce při pohledu na mé pročitání vývěsky zlomyslně smějí.

I když ale domnělé památky jsou pouhý klam, sama trasa, kterou uvedená odbočka nabízí, všechny své sliby dodrží a ještě přidá.

Cesta vystoupá do výšky a zahladí se. Chvillemi se stává takřka neviditelnou, jako pouhá stopa, virtuální linka, jež se lehce dotýká hor. Zocelený poutník, dlouhými týdny navyklý vnímat jacquetské milníky

ještě předtím, než se před ním vynoří, ze sebe může v těchto divokých prostorách vydat plnou míru poutnického umění. Směr stanovuje odhadem. Duchem přeskakuje vysoké hory a napíná vlákno přes údolí. Trasu, kterou cítí a tuší a která má šířit těchto gigantických vrchů, pak krok za krokem zkrátí. Aniž by se na jeho vzhledu cokoli změnilo, vyskočí nad hřebeny a přetne propasti. Ač nikdy nebyl tak malý jako vprostřed těchto nezměrností, zároveň se jim díky svému duchu a díky drobné síle svých kročejů vyrovná. Řečeno s Victorem Hugem, chodec je obrovitý trpaslík. Cítí se na vrcholu pokory a na hřebeni moci. Ve stavu abulie, do něhož mne tyto týdny bloudění uvrhly, v duši oproštěné od touhy i očekávání, v těle, které si podrobilo svá utrpení a otupilo svou nesnášenlivost, v otevřeném prostoru prostoupeném krásou, nekonečným i konečným zároveň, je poutník připraven přihlížet vzestupu čehosi většího než on, čehosi vskutku většího než svět. Tato dlouhá výšková etapa byla přinejmenším pro mne tou chvílí, kdy jsem Boha ne-li vnímal, tedy alespoň cítil jeho dech.

Kostely a kláštery byly pouhými předpokoji a prošel jsem v nich přípravou na cosi, co zatím zůstávalo neviditelné. Přichystán pobyty v ústraní k přijetí velkého mysteria, byl jsem konečně vpuštěn do jeho přítomnosti. Poutník musí být sám a skoro nahý, musí - má-li vystoupat k nebi - odložit pozlacené cáry liturgie. Všechna náboženství splývají v tomto zření tváří v tvář Bytostnému principu. Stejně jako aztécký kněz na pyramidě, Sumeřan na zikkuratu, Mojžíš na Sinaji či Kristus na Golgotě, i poutník v těchto osamělých výškách - vydán vichru a oblakům, vytržen ze světa, na nějž pohlíží z výše a z dále,

oproštěn sám od sebe, svých utrpení a marnivých tužeb - konečně dosahuje Jednoty, Bytí, Počátku. Na jménu, které tomu dá, nezáleží. Na tom, v čem se jméno ztělesní, nezáleží.

Došel jsem k neutěšenému průsmyku a půda tu byla pokrytá nízkou travou. Ocítl jsem se uprostřed mlh. Bílá oblaka, nadnášená mrazivým větrem, se valila kolem skalisek opřených o zem. Jezírka protrhávala zeleň pastvin a odrážela oblohu. Míjel jsem jalovice a stáda ovcí. Náhle se na horizontu objevila skupinka divokých koz. Měly dlouhou hřívu a nespoutaně poskakovaly, hnány větrem, nebo snad poplašeny mým příchodem. Jedna z nich, větší a smělejší, nehnutě čekala a upírala na mne oči. Pak ve vzduchu - šiji prohnutou a nohy sepjaté - načrtla arabesku, obrátila se na místě, naposledy se na mě zahleděla a zmizela.

Být prehistorickým člověkem, rozeběhl bych se domů do jeskyně a na její stěnu nakreslil toto krátce spatřené božstvo, soustřediv do něho veškerou sílu i krásu. Takto se dnešní lidé po dlouhé oklice mono-teismů někdy navracejí do stavu duchovního zaslepení, jež je pudí zhmotňovat božské v přirozených jsoucnech: v mracích, hoře, koních. Pouť je cesta, jež k sobě spájí všechny stupně lidské víry od nej-polyteističtějšího animismu až po vtělené Slovo. Cesta znovu zakouzluje svět. V realitě prosycené svatostí má pak každý volnost uzavřít znovunalezenou duchovnost v tomto, jiném nebo žádném náboženství. Faktem zůstává, že oklikou přes tělo a strádání se duch zbavuje vyprahlosti a zapomíná na zoufalství, do něhož ho uvrhla absolutní nadvláda hmoty nad duchovnem, vědy nad vírou, tělesné dlouhověkosti nad zásvětní věčností. Je znenadání zavlažen energií,

nad kterou sám žasne a u níž koneckonců sám příliš neví, co s ní.

Jsem své pilné hostinské navěky vděčen, že mi tuto intenzivní etapu umožnila prožít. Při sestupu k salimské přehradě jsem měl pocit, že nejsem stejný člověk jako dřív. Jistě, nepřicházel jsem obtížen deskami Zákona, žádný hlas mi nenadiktoval nový korán či nová evangelia. Nestal jsem se prorokem a tyto řádky nepíšu proto, abych kohokoli na cokoli obracel. Měl jsem ale v tomto mystickém apogeu Cesty pocit, že vidím, jak se realita vytrácí a umožňuje mi spatřit, co leží za ní a prostírá se ve všech jejích stvořeních.

K buddhistické blaženosti se nyní připojila nová plnost. Nikdy se mi svět nejevil tak krásný.

